

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

בג:

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(א) לעיל חו" (ב) ונ"י חס"י
 ר"ה יג. ד"ה ולא קציר וס"י
 (ג) ונ"י קציר: (ד) סנהדרין
 סג. ע"ש, ה) (לעיל חא.
 חט: (ו) ונ"י קציר: חולין
 סח: (ז) (לעיל חא: חט: (ח)
 ומוסר: פ"ו ה"ב
 (ט) ודברים יג. י) (בראשית
 יג. (כ) (בראשית יא.)

תורה אור השלם

ו. ונהצתם את מזבחתם
ושברתם את מצבתם
ואשריהם תשרפן באש
ופסילי אלהיהם תגרעון
ואכרתם את שמם מן
המקום ההוא:

דברים יב ג
2. ויקח מזים ויצר אתו
בחרט ויעשהו עגל
מסכה ויאמרו אלה
אלהינו ישאל אשר
העלון מארץ מצרים:
שמות לב ד

הגהות הב"ח

[illegible]

מוסף רש"י

[illegible]

בדרך הא לל הדור אמוריים שיאלו להלס
 ירין ללור רי יל. אקורה כלומה
 סם שילל מלממה ודמו למור לפיכך
 כלכלה דכביס לל ידכך בידך מלומה
 מן הלסם שהרי לל ביטלום מדעלם
 ירלס: למל ליל למיללכבו כלכללם
 ילום: ילום לילם בלילם: מללם

אזכר אורחיה קמ"ל. לפי דרכו שהיה
דריך לנחמיו שלם בעל נתן סימן
לדבריו לנחמני מרחק הימין מילתא
אחרתיו לנחמני מרחק הימין דאמר
ישראל שוקק לגייה כ"י דילפין אפור
דעבודת כוכבים מאותן שבתי יהושע
לכל דבריה: להשחמות לה. ולא
השחמות לה ובא (ו) העובד כוכבים
והשחמות לה אסורה אע"פ שאינה
שלו: ומגן דאסרה. אע"פ שאינה
שלו: א"ר אלעזר וכו'. אלמא
ממלתא יהושע יליף: ואשריה
ממלתא יהושע יליף: ואשריה

שְׁמִירָן. חֲנֻכַּת חֲמִינֵה נְמֵי חֲמִירָה
וּמִי־הָאֵרֶךְ וְהַלֵּל מֵחֻצוֹת לֵה יְרוּשָׁה
לְיִשְׂרָאֵל וְכֹל מֵחֻצוֹתֵיהֶם שֶׁהֵיוּ
לְחִבְרָהּ נִמְאָר כִּי לֶךְ חֲנֻכָּה" וְגוֹיִם
שִׁבְּאוֹ אַחֲרֵי כֵן לֹא יִכְלּוּ לְאִסֵּן
בְּהַשְׁתַּחֲוֹתָהּ. וְאִי. מִשּׁוֹם אֲשִׁירוֹת
דְּמַעֲקָרָה הִיוּ קוֹרֵם שְׁמִינֵה לְחִבְרָה
וְלֹא יִדְעִין הֵי יְמִינוֹ: **מְדִי עֹבֹדָה**
כּוֹכְבִּים שֶׁל עֹבֵד כּוֹכְבִּים בְּצִיטוֹל
כּוֹי לֵה. וְקִימָא לֵן (י) (לְקַמֵּן דָּף סד)
עֹבֵד כּוֹכְבִּים מִבְּטָל עֲבֹדוֹת כּוֹכְבִּים
שֶׁל דְּרָחוֹ לְכַפֵּיתוֹהוּ לְעוֹדֵי כּוֹכְבִּים
וּלְצִיטוֹנֵיהוּ: **שְׁלִיחוֹתֵיהֶם עֲבָדֵי.**
הַלֵּךְ הִיוּ עֲבֹדוֹת כּוֹכְבִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל
וְאֵינֶה בְּעִילָה עֲלוּמִית: **בְּמִדֵּי אֲחֵרֵינָא**
לֵה. יִחַל לֵה וְלֹא אֲכִר אֲשִׁירוֹת
דְּהֵא לֵה שְׁלִיחוֹתֵיהֶם הִיוּ: **כֵּן דְּבִרְהִי**
עַגֵל. אוֹתָן אֲשִׁירוֹת שֶׁהִיוּ בָּאוֹת
הַזֶּמֶן יֵאָסְרוּ דְּשְׁלִיחוֹתֵיהֶם הִיוּ אֲכֵל
הַנְּעֻבֹדוֹת מִכָּאֵן וְאִלֵּךְ שְׁחֹרֵה בְּחֻצוֹתָהּ
לֵה **שְׁלִיחוֹתֵיהֶם הִיוּ:** מִשּׁוֹם **מִשְׁכָּה.**

מי יודע אלו היתה באותה שעה ואחרי
 נענדה אחרי כן: **בַּת־נָבִי** שָׁמְעוּ
 עוֹבְדֵי-אֱלֹהִים דַּעַם לְחֹרֶם: **כִּשְׁמֵעַ**
 שְׁמוֹ מוֹסֵרִם. הוֹלֵל וְיֹאמֵר לְדַעַם
 וְלֹא תִגְלוֹה עִמָּהֶם בַּעֲבוּרֵי: **בִּיְמוֹסִיפֹת**
 שֶׁל מַלְכִּים. אֲנִי גִזַּת הַמְּחֻקִּין
 בְּדֶרֶךְ מַהֲלָךְ הַמֶּלֶךְ וְכִשְׁמַהֲלָךְ עוֹבֵר
 מוֹשִׁיעִין שֶׁם עֲבֹדָה כּוֹכָבִים וְהוּא
 מִשְׁתַּחֲוֶה לָּהֶם מִפְּנֵי מַשְׁמַעֲיָיו אֹהֶם.
 כְּלוּמָר מִפְּנֵי שֶׁנֶּרְצָךְ לְהַעֲמִידָה בְּשַׁעַר
 שֶׁהַמַּלְכִּים עוֹבְרִים שָׁמָּה מוֹכֵנֶת
 לְמוֹשָׁב עֲבֹדָת כּוֹכָבִים כֹּל שֶׁהָאֵל
 לֹאֹתָה שָׁמָּה. וְלִקְמֹן פִּרְךָ וּמֹשֶׁם
 הִי מוֹמֵרִין בְּתַמִּיהֶם: **גְּבִ' יִסֵּ**
נִמְרוּד. מִגְּדֹל שִׁבְנו דּוֹר הַפְּלָגָה
 לְעֹבְדָת כּוֹכָבִים וְנִמְרוּד הִי מֶלֶךְ
 עֲלֵיהֶם: דְּכִי בְּדִרְיִנֵּנוּ רַחֲמָנָא.
 שְׁמַרְחֵם וְיִפֵּן ה' אֹהֶם: וּמִסְכְּלֵי
בְּדֶרֶךְ אֲחֵרִים. וְאִין מוֹשִׁיעִין לָהֶן
 הַלֵּךְ לֹא מִשְׁמַעֲי עֲבֹדָת כּוֹכָבִים
 שְׁמִיעִי: **לֹא אִיפֹסֵם לִי**. לְעוֹבֵד
 כּוֹכָבִים אִי נִשְׁכַּר דַּלְכָּתִי שֶׁלֵּם לְמוֹשָׁב
 עֲבֹדָת כּוֹכָבִים: מִחֻי אֵלֵי.
 בִּימֹם מֵאֲחָר שִׁנְפָּגִם וְשָׂדוּ לִי לְבִרְאִי
 וּמִיָּמִי אַחֲרֵינֵל: מוֹכֵם. שְׁמַקְרִיעִין
 ה' מוֹכֵם שְׁמַקְרִיעִין עֲלָיו לְדַפְרוֹשׁ מִיָּמֵה:

הוא הללו כגון כן שמעמידן עליו עבודת כוכבים.
 יין לשברין הני מילי בעבודת כוכבים דכין דפלח
 א"ר יוחנן בימוס אבן אחת. מזבח אבנים הרבה.

מלחמת יהושע. לקמיה הא
עם יהושע: ה"ק אם עת
עבודת כוכבים של אמוני
נאקרו עבודת כוכבים שלהם

אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע אינה במטלה ^א וצריכא דאי תנא לזה עליה מרלא ונכנה לא בטלה אבל נפלה עליה מופלת ממדלא קא מפני לה אימא בטולי בטלה צריכא ואי תנא נפלה עליה מופלת משום דסבר הא מנחת כל אימת דבעינא לה שיקילנא לה אבל גנבוה לסטים מרלא קא ממהדר אבתרה בטולי בטלה צריכא ואי תנא גנבוה לסמין משום דסבר אי עובד כוכבים שקיל לה מפלה פלה לה אי ישראל שקלה איירי דדמיא יקרין מוכין לה לעובד כוכבים ונפלה לה אבל הניחוהו הבעלים והלכו למדינת הים מרלא שקלו בהדיהו בטולי במטלה צריכא אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע אינה במטלה מידי מלחמת יהושע מיהדר הדור ה"ק אם עתידין לחזור הרי הוא למלחמת יהושע ואין לה במילה ולמה לא למיתליה במלחמת יהושע מלתא אנב אורחא קמ"ל כי הא דאמר רב יהודה אמר רב ישראל שזקף לבינה להשתחות לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה אסרה מגלן דאסרה א"ר אלעזר בתחילה של א"י דאמר רחמנא יואשריהם תשרפון כאש ^ב מכדי ירושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואי משום הנך דמיעקרא במטולא בעלמא סני להו אלא מדפלו ישראל לעגל גלו אדעתיהו דניחא להו בעבודת כוכבים וכי אחו עובדי כוכבים שלוחותא דידהו עבדי ה"נ ישראל ששוקף לבינה גליא דעתיה דניחא ליה בעבודת כוכבים וכי אתא עובד כוכבים ופלה לה שלוחותא דידהו הוינך דלמא

כעגל הוא גניחה להו כבידי אחרינא לא
 ימלמד שאיו לאלוהות הרבה אימא לא
 לך נישתרי מאן מוכח: **מתני'** עבודת
 שלום מותרת בשעת מלחמה אסורה
 לו מותרות מפני שמעמידן אותה בשעה
 כי רמיח בר אבא אמר רב בית נמרוד הרי
 עובדי בשעת שלום ומותר אע"ג דכי
 רמי אי (ו) בעיא למיהר הדור מרלא
 של מלכים הרי אלו מותרות: וכי מפני
 נים עוברין מותרין אמר רבה בר בר חנה
 שמעמידן אותן בשעה שהמלכים עוברין
 בדרך אחרת כי אתא עולא יתיב אבימסא
 שפגם ושמואל דאמרי תרווייהו כימוס שנפגם
 שריבם ה"מ עבודת כוכבים זילא ביה מלתא
 איכפת ליה א"ל 'ימאן היוב לן מעפרא דרב
 חנן ור' דאמרי תרווייהו כימוס שנפגם מותר
 עבודת כוכבים דכיון דפלחה זילא ביה מילת'
 ימיתו כימוס אחרינא תניא כותיה דר' יוחנן
 שנפגם אסור עד שינתן רובו ה"ד כימוס ה"ד
 ' יוחנן כימוס אבן אחת מוכח אבנים הרבה
 אמר

מוסד וכו'. מנא ידוע לן הי הוה בימוס למושב ויהי הוה
נה ופעמים שמניחין המלכים אותו הדרך והולכין בדרך אחר. מ"י בימוס
יש לקיט דאמרי תרווייהו בימוס שנפגם מותר. ואפילו למאן דאמר עובד
הניא כוחותיו בימוס שנפגם מותר. מזהב שנפגם אסור עד שיתקן ורובו

אם עתידן לחזור במלחמת יהושע
דנקט עולמים משום מסקנה לא
הייתה משום דהויא עבודת כוכבים של יש
כוכבים של עובד כוכבים יש לה ציטוט דהא

עבודת כוכבים אע"פ שדעמו היה לחזור ולא בטלה יכולה להצטלע ע"י עובד כוכבים אחר ומה שפירש רש"י נמי כוכבים הכי היא כמלחמת יהושע שדימו העובדי כוכבים לחזור אל פירש אלא לישב השלום של הכי היא כמלחמת יהושע כי אותה (א) אינו תלוי שדימו חזר במה שלל התצטלע לעולם אלא מפני שעבדום נצטע ישראל כדמקור אלא בכך דומה כלומר דעתם לחזור כמו שהיו האמוראים דעתם לחזור ולהכי פריך אלא לי לתתל כמלחמת יהושע כיון שטעם מלחמת יהושע אינו תלוי בנדעתם לחזור אלא משום שעבדום נצטע ישראל ומקום כדרכי יהודה ואחא ודאי קאי עולמית כדפרישית לעיל: ד"א תנא צ"ח היה אבינא שר"א ובנה צ"א בפ"ה. שמעתי דאחא שר"א דלי לרבנן דא"י וזנה לא בטלה ועוד מדתלי טעמא בעתידין לחזור אל לרבנן אפי' אינן עתידין לחזור אל עדיף ממכרה ומכאן יש להוכיח דהא דאמר לחזר משכנתו דיטול לר' היינו (א) כיון שנשתקעה דאי לא נשתקעה מודה ר' לא בטיל כיון דדעמו לחזור: ובא עובד כוכבים ויחזור. פ"י לאותה לבניה עממה שזקק הישראל אבל בה העובד כוכבים וזקק אחרת והשתחוה לה אינה נאמרת דדלמא לא ניחא ליה ישראל אלא בנאות שזקק ודלא קרי רבנו שמואל: והור"ב"ם דרך אחרת. והבומרים שעבדום לא שזאום עבודת כוכבים אלא לגורר המלכים וכשרואין שזין המלכים חוששין (א) בהם גם הם מנעלים אותם:

אמר

אמר קרא יאלה אלהיך ישראל
דבַּחְדִּי עֵגֶל נִתְסְרוּ מִכָּאֵן וְאִי
כּוֹכָבִים שֶׁהִנִּיחָה עֹבְדֵיהָ בִשְׁעֵי
בִּימוֹסִיאוֹת שֶׁל מַלְכִּים הָרִי אֵין
שֶׁהַמַּלְכִּים עֹבְרִים: גַּמ' אָמַר רַב
הָיָא כַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁהִנִּיחָה
בְּדַרְיָהוּ רַחֲמָנָא שְׁתֵּת מִלְחָמָה
הַדּוֹר בְּטוֹלִי בְּטָלָה: בִּימוֹסִיאוֹת
שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בִּשְׁעָה שֶׁהַמַּלְכִּים
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן ה"ק מִפְּנֵי עֲ
מִלְכִּים מֵנִיחִין דֶּרֶךְ זוֹ וְהוֹלְכִין
פְּנִימָא א"ל רַב יְהוּדָה לַעֲוֹלָא וְהִיא
אֲסוּר וּאִפ' ל"מ ד' אֵין עֹבְדִים ל'
לְמַפְּלָה לִשְׁכָּרִים אַבֵּל הָאֵל לֹא
לְמַפְּלָה וּלְמִלָּא עֵינֵיהָ אֵל רַבִּי יוֹ
וּאִפ' ל"מ ד' עֹבְדִין לִשְׁכָּרִים ה"מ
לְבַטּוּלָה אַבֵּל הֵנִי שְׁקִלִי לְהָאֵל וְס'
ר"ל בִּימוֹס שֶׁנִּפְגַּם מוֹתֵר יְמוּבֹת
מִזְבֵּחַ א"ר יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר ר'
עֲלִינוּ זִנְחָ לַעֲבֹדָת כּוֹכָבִים: יִסְכִּי דַּמִּי בִּי

ב' א (מ"ח) מ"ח מהל'
 עבודת כוכבים פסג
 לארץ מה טור ש"ע י"ד ס'
 קמו פס' י' ע'
 ב' ב מ"ח פס' הלכ'
 י"א עו"ש"ע שס פס' י'
 ב' ג ד ה מ"ח שס הלכ'
 י"ב עו"ש"ע שס פס' י'
 י"ג

רבינו חננאל

אם עתידך לחזור
הוא כמלכותך תהיה
ואני כמלך למע
לימנע כמלכותך תהיה.
מלכותך בארצך (נא)
קמל יכרז דאמר ישראל
על כרית השתחחות
לה ואם עבר כוכבים
והשתחחה לה אצור.
מנא לה כבחותה לן ארץ
ישראל דאמר רחמנא
ואשריה חשרפן באו.
מכיו ארץ ישראל ודשה
ארץ לן באבותיהן.
אמר אוסר דבר שאני
שלו ואי משום התחנות
האז לן קודם שיתן
פוחל לן חתם ודשה
בשילוב כעלמא מני לה.
אלא מאי טעמא ואסור
נולוי עגלוגא דרעל
ישראל יצגו לנא
דעיה ודעל לן
עבודתה וכל עבודת
כוכבים.
וכל עבודת כוכבים
עבודת רצונא ושתיה
ישראל קא חשבו.
ולפיכך אסרנא רחמנא.
הא נמי ישראל שוקף לבנה
ולן דעתה יצגו לה
עבודת כוכבים.
ועובד כוכבים
אחיה ודשה לה
השתחחות דרשאי קא
לחיותה.
דחוקן רחמנא בעל
כלדון עתה לנא ישראל
במידה חתונה אל דתא
לה לן איד רכותא אל
ישראל.
למלכו
שאיו לאלותיה רבנא.
אם עבודת כוכבים
דבריה על לחתמו
אם עבודת כוכבים
לחמור.
וסתקין מאן
מלכו כלבד מי מדעי
איהו מרקס.
ואתה
מאתר לן
השתחחות אינא מותרת
אלא על אבני רב
המקדוש רבי יונה רבע
על שטיה ר' אחא רב
על שטיה ר' אבדו
רבע ין ארדיה איד
רבי לן חיא רב אבא
בבבא (6) עי מילין ספקין
נן ביבין כששטחא
דחתינא וערבא דיוסא
שיבשא והרין מקצתא
ואתה ין דאמר
אלא לחתי השתחחות
אלא לחתי צבור כלבד
ובלבד על חדר.
וכל מי שאינו כפי שטחא
פול על מיסא רב
הקב"ה עקל אר.
אפול.
המקדוש וידע על האבדו:
מתי"ן עבודת כוכבים
והחיותה עבודת כוכבים
שלוש מחרת מי כון
השתחחות ובעלותה
מלחמה אסורה בין במדור
כוכבים כשתחחות השתחחות
עובדת כוכבים
שלוש מחרת
ומחרת ואני רבתי
על אסא משום
מלחמה דמי תנחמא.
כין דאמר רבי למחר
הא חרין כין רלא חרין
כטילי בעלות:
מיבטאסא על עובדי
כוכבים הלא מותרות
האן מפורש לן במה
זילא בה מילתא לביטולא.

[illegible]